

C/2024/7400

9.12.2024

Závery Rady o strategických partnerstvách vo vzdelávaní a odbornej príprave

(C/2024/7400)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

PRIPOMÍNAJÚC:

1. závery Európskej rady zo 17. a 18. apríla 2024 ⁽¹⁾, v ktorých sa vyzýva na podporu kvalitných pracovných miest v celej Európe prostredníctvom intenzívnejšieho plnenia hlavných cieľov na rok 2030 týkajúcich sa zvýšeného zapájania sa do trhu práce, a to aj posilnením sociálneho dialógu, ako aj prostredníctvom rekvalifikácie/zvyšovania kvalifikácie a celoživotného vzdelávania, riešenia nedostatku zručností a pracovnej sily v kontexte širších demografických trendov vrátane mobility talentov smerom do Európskej únie a v rámci nej a zabezpečenia rovnakých príležitostí;
2. strategický program na roky 2024 – 2029, v ktorom bol oznámený záväzok investovať do zručností, odbornej prípravy a vzdelávania ľudí počas celého ich života a podporovať mobilitu talentov v rámci Európskej únie aj mimo nej ⁽²⁾;
3. uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) ⁽³⁾ a uznesenie Rady o jeho riadiacej štruktúre ⁽⁴⁾, keďže strategický rámec je hlavným nástrojom spolupráce medzi členskými štátmi, Európskou komisiou a zainteresovanými stranami, a preto je kľúčovým nástrojom na vytváranie a presadzovanie partnerstiev medzi rôznymi aktérmi a úrovňami riadenia;
4. politické súvislosti, ktoré sa uvádzajú v prílohe k týmto záverom,

ZDÔRAŽŇUJÚC, ŽE:

5. na účely týchto záverov Rady sa „strategické partnerstvo“ chápe ako spoločné úsilie, do ktorého sa okrem inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy môžu zapojiť subjekty verejného sektora a iné príslušné zainteresované strany, ako sú sociálni partneri, služby zamestnanosti, obchodné komory, podniky a podnikateľské združenia, zástupcovia vzdelávajúcich sa osôb, výskumné organizácie a miestne a regionálne hospodárske a sociálne subjekty, a ktorého cieľom je dosiahnuť spoločné ciele a riešiť spoločenské potreby prostredníctvom vzájomnej spolupráce a dlhodobej vízie,

UZNÁVAJÚC:

6. vyvíjajúce sa výzvy a príležitosti, ktoré prinášajú environmentálne a klimatické krízy, technologický pokrok, demografické zmeny, zdravotné krízy a globalizácia a ktoré zdôrazňujú potrebu inovatívnych a strategických prístupov k vzdelávaniu a odbornej príprave;
7. rôznorodé prostredie vzdelávania a odbornej prípravy v členských štátoch a význam prispôsobenia stratégií a politik miestnym a regionálnym kontextom pri súčasnej podpore cezhraničnej spolupráce a mobility;
8. význam podpory kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie ⁽⁵⁾, najmä podnikateľských kompetencií, ako aj digitálnych a zelených zručností v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom podporiť prechod na udržateľnú, inkluzívnu a spravodlivú spoločnosť a hospodárstvo. V časoch rýchlych sociálnych a hospodárskych zmien a zložitých výziev je neustále zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácia aj celoživotné vzdelávanie vrátane neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa nevyhnutné na to, aby si občania našli osobné naplnenie a pohodu, boli pripravení prispôbiť sa meniacemu sa trhu práce a obstať na ňom a zapojiť sa do aktívneho a zodpovedného občianskeho života;
9. úlohu, ktorú zohrávajú systémy učenia sa prácou a učňovskej prípravy, keď vzdelávajúcim sa osobám poskytujú praktické, životné a sociálne zručnosti a skúsenosti, ktoré sú relevantné pre potreby trhu práce a spoločnosti, ako aj pre ich osobný rozvoj. Takéto systémy môžu byť založené na udržateľných partnerstvách medzi svetom práce a svetom vzdelávania a odbornej prípravy a presahujú rámec odborného vzdelávania a prípravy (OVP) vrátane vysokoškolského vzdelávania;

⁽¹⁾ EUCO 12/24.

⁽²⁾ Ako sa uvádza v záveroch Európskej rady z 27. júna 2024 (EUCO 15/24).

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 497, 10.12.2021, s. 1.

⁽⁵⁾ Ako sa uvádza v odporúčaní Rady z 22. mája 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1).

10. že verejno-súkromné partnerstvá môžu byť účinným spôsobom, ako prepojiť požiadavky trhu práce so vzdelávaním a odbornou prípravou. Vzdelávajúce sa osoby sa môžu učiť priamo z praxe, využívajúc pritom najnovší vývoj v jednotlivých odvetviach, čím sa môže inovácia posilňovať na oboch stranách;
11. prínos ekosystémov vzdelávania a odbornej prípravy k miestnemu, regionálnemu, národnému a európskemu rozvoju, hospodárskemu rastu a sociálnej súdržnosti. Vzdelávanie a odborná príprava môžu prenášať vedomosti, zručnosti a kompetencie medzi regiónmi a cez hranice, a tým prispievať k inovácii a hospodárskemu rastu, k príprave jednotlivcov na meniaci sa trh práce v EÚ a k ich osobnému rozvoju. Vyváženou cirkuláciou mozgov možno zabezpečiť, aby sa prínosy mobility a výmeny poznatkov, ktoré zahŕňajú riešenie regionálnych rozdielov v možnostiach vzdelávania a odbornej prípravy, najmä v regiónoch, ktoré uviazli v pasci rozvoja talentov, spravodlivo rozdelili po celej EÚ, čím sa podporí súdržnosť a zníži sa riziko vylúčenia a úniku mozgov. Malo by sa rozvíjať a podporovať posilňovanie pozitívneho a inkluzívneho pocitu identity a spolupatričnosti na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a únijnej úrovni založené na spoločných európskych hodnotách, aby občania mohli rozširovať svoje vedomosti a prispievať k spoločnosti a trhu práce;
12. hodnotu nadnárodnej spolupráce, výmeny a mobility, ako aj výmeny najlepších postupov vo vzdelávaní a odbornej príprave. Takéto postupy podporujú medzikultúrny dialóg, európske hodnoty, demokratické občianstvo a sociálnu súdržnosť, ako aj vzájomné porozumenie prostredníctvom posilnenia viacjazyčnosti. Prenosnosť zručností a uznávanie kvalifikácií ⁽⁶⁾ sú dôležité na zabezpečenie skutočnej slobody pohybu vzdelávajúcich sa osôb a na riešenie nedostatku zručností v Európe. Nadnárodnou spolupracou sa rozširuje schopnosť získavať nové perspektívy, vymieňať si nápady a budovať dlhodobé inštitucionálne vzťahy s cieľom rozvíjať poznatky, zvyšovať kvalitu a relevantnosť vzdelávania, odbornej prípravy a výskumu, posilňovať väzby medzi vzdelávaním, odbornou prípravou, výskumom a inováciou, zlepšovať zamestnateľnosť a zručnosti a účinnejšie využívať digitálne technológie a otvorenú vedu, a tým prispievať okrem iných oblastí k úspechu zelenej transformácie;
13. že vnútroštátne ekosystémy vzdelávania a odbornej prípravy na všetkých úrovniach môžu výrazne posilniť nadnárodnú spoluprácu. Štruktúrovaná nadnárodná spolupráca na inštitucionálnej úrovni, ako sú aliancie európskych univerzít, aliancie pre inovácie, centrá excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy, učiteľské akadémie programu Erasmus+, Pakt o zručnostiach a znalostné a inovačné spoločenstvá, ako aj vysokoškolské vzdelávanie, OVP a zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácia dospelých, môžu takisto pomôcť zvýšiť konkurencieschopnosť Európy a uľahčiť dvojakú transformáciu;
14. že vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 si vyžaduje hlbšiu nadnárodnú spoluprácu, ktorá spája a umožňuje inštitúciám vzdelávania a odbornej prípravy, aby medzi sebou spolupracovali, a uľahčuje voľný pohyb vzdelávajúcich sa osôb, absolventov a akademických, výskumných a odborných pracovníkov v celej Európe s cieľom študovať, pracovať a vykonávať výskum, a vo vhodných prípadoch si vyžaduje aj synergie s európskym výskumným priestorom;
15. že nadnárodné činnosti v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy vyplývajúce zo strategických partnerstiev môžu zahŕňať tradičné príležitosti mobility pre vzdelávajúce sa osoby, ktoré ponúkajú mikrocertifikáty, a iné možnosti celoživotného vzdelávania, ako aj flexibilné vzdelávacie dráhy pre študentov a účasť na programoch so spoločným diplomom, ktoré zahŕňajú viacero kampusov po celej Európe,

BERÚC DO ÚVAHY, ŽE:

16. konkurencieschopnosť Európy závisí od toho, či majú jej občania nadčasové zručnosti. Strategické partnerstvá vo vzdelávaní a odbornej príprave zohrávajú okrem iného kľúčovú úlohu pri mapovaní a odstraňovaní nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a pri maximálnom využívaní zelenej transformácie a digitalizácie prostredníctvom cielených iniciatív a spoločných opatrení. Určením oblastí, v ktorých existujú medzery v zručnostiach alebo v ktorých skupiny v zraniteľnom postavení čelia prekážkam a potrebujú osobitnú podporu, aby sa mohli plne zúčastňovať na vzdelávaní, odbornej príprave a zamestnaní, možno úsilie v rámci strategických partnerstiev prispôsobiť tak, aby poskytovali cielenú podporu a zdroje;

⁽⁶⁾ V osobitnom prípade kvalifikácií získaných v rámci vysokoškolského vzdelávania a vyššieho sekundárneho vzdelávania a odbornej prípravy a výsledkov študijných pobytov v zahraničí je cieľom dosiahnuť automatické vzájomné uznávanie, ako sa uvádza v odporúčaní Rady z 26. novembra 2018 týkajúcom sa podpory automatického vzájomného uznávania kvalifikácií získaných v rámci vysokoškolského vzdelávania, vyššieho sekundárneho vzdelávania a odbornej prípravy a výsledkov študijných pobytov v zahraničí (Ú. v. EÚ C 444, 10.12.2018, s. 1) a v záveroch Rady o ďalších krokoch na realizáciu automatického vzájomného uznávania vo vzdelávaní a odbornej príprave (Ú. v. EÚ C 185, 26.5.2023, s. 44).

17. partnerstvá a spoločné záväzky sú kľúčovou zásadou pri riadení systémov OVP. Cieľom spolupráce so zainteresovanými stranami a miestnymi a regionálnymi ekosystémami, ktorá zabezpečuje spoločnú zodpovednosť, je najmä rozvíjať inovačné postupy, zvyšovať atraktivnosť OVP a ich relevantnosť pre trh práce, organizovať, financovať a poskytovať programy učenia sa pracou a učňovskú prípravu a organizovať mobilitu vzdelávajúcich sa osôb v OVP;
18. vysokoškolské vzdelávanie zohráva kľúčovú úlohu v rámci regionálneho a miestneho rozvoja, napríklad pri poskytovaní možností vzdelávania a odbornej prípravy v reakcii na nedostatok zručností a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania sa môžu stať hnacou silou rozvoja v spolupráci s inými inštitúciami vzdelávania a odbornej prípravy a strategickými partnermi tým, že budú flexibilné, konkurencieschopné, budú mať primerané zdroje a zodpovednosti a prilákajú a udržia si motivovaných akademických a neakademických pracovníkov;
19. je potrebné zvýšiť priepustnosť medzi rôznymi typmi vzdelávania a odbornej prípravy, najmä medzi systémami OVP a vysokoškolského vzdelávania, s cieľom zabezpečiť hladký prechod vzdelávajúcich sa osôb a podporovať celoživotné vzdelávanie. Priepustnosť medzi systémami OVP a vysokoškolského vzdelávania pri plnom rešpektovaní inštitucionálnej autonómie a národných kvalifikačných rámcov umožňuje vzdelávajúcim sa osobám plynule prechádzať medzi týmito systémami bez toho, aby čelili prekážkam, ako je nedostatočné uznávanie kreditov alebo nadbytočná práca na kurzoch. Uľahčuje to postup vo vzdelávaní a jednotlivcom to umožňuje upraviť si vzdelávaciu dráhu podľa svojich vyvíjajúcich sa kariérnych ambícií;
20. je kľúčové podporovať prechod medzi všeobecným vzdelávaním a OVP, terciárnym vzdelávaním a vzdelávaním dospelých s cieľom zlepšiť prístup znevýhodnených skupín a skupín v zraniteľnom postavení k vzdelávaniu a odbornej príprave a pomôcť učiteľom, školiteľom a pedagogickým pracovníkom rozvíjať počas svojho profesionálneho života nové zručnosti a kompetencie a držať krok s najnovším technologickým vývojom a novými vyučovacími prístupmi a metodikami. V tomto smere môžu určitú úlohu zohrať mikrocertifikáty;
21. vzdelávanie by malo pomôcť riešiť nové spoločenské a hospodárske výzvy a vo vhodných prípadoch by malo zahŕňať prvky učenia sa pracou, čo môžu prispieť k rozvoju prierezových kompetencií a zlepšiť profesijné poradenstvo a relevantnosť systémov vzdelávania a odbornej prípravy pre trh práce, čím sa zvýši zamestnateľnosť absolventov. Namiesto prijatia univerzálneho prístupu možno v rámci strategických partnerstiev prijať prístup orientovaný na budúcnosť a prispôbiť intervencie jedinečným okolnostiam jednotlivých vzdelávajúcich sa osôb, odvetví alebo regiónov;
22. koordinácia sústav vzdelávania a odbornej prípravy so spoločenskými potrebami a potrebami trhu práce a rozmanitými potrebami študentov a vzdelávajúcich sa osôb v rámci celoživotného vzdelávania pri súčasnom rešpektovaní autonómie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a rozmanitosti vnútroštátnych systémov OVP a vysokoškolského vzdelávania môže lepšie pripraviť pracovnú silu na budúce výzvy. Opatrenia založené na celospoločenskom prístupe umožňujú iniciatívami v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy reagovať na osobitné potreby v rámci komunity, konkrétneho odvetvia alebo spoločnosti ako celku;
23. strategické partnerstvá môžu mať väčší vplyv, ak sa zdroje nasmerujú do oblastí, v ktorých môžu priniesť najvýznamnejšiu zmenu. Určením prioritných oblastí pre investície alebo intervencie možno v rámci strategických partnerstiev zabezpečiť efektívne a účinné pridelovanie zdrojov, čím sa maximalizuje ich vplyv. Nevyhnutné sú investície do budovania kapacít, najmä v oblastiach s menej rozvinutou infraštruktúrou vzdelávania, odbornej prípravy a výskumu, a do vzdelávacích ponúk spojených s hospodárskymi odvetviami a technológiami orientovanými na budúcnosť. Strategické partnerstvá vrátane verejno-súkromných partnerstiev sa môžu využiť aj na rozvoj cenovo dostupného a primeraného bývania pre študentov a učňov a zelených, energeticky efektívnych kampusov,

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby s náležitým ohľadom na inštitucionálnu autonómiu a akademickú slobodu a v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami:

1. podporovali strategické partnerstvá na nadnárodnej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni s cieľom zvýšiť kvalitu, atraktivnosť, relevantnosť a inkluzívnosť všetkých druhov vzdelávania a odbornej prípravy;
2. podporovali podnikateľské kompetencie, tvorivosť a inovácie na všetkých úrovniach a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy tak, že budú nabádať na spoluprácu so startupmi a podnikateľskými inkubátormi a inými partnerstvami s podnikateľskou komunitou vrátane sociálneho a inkluzívneho podnikania a podporovať medzi-generačnú spoluprácu;

3. prostredníctvom strategických partnerstiev podporovali rozvoj a zavádzanie inovatívnych a flexibilných vzdelávacích dráh zameraných na vzdelávajúce sa osoby, zlepšovali priepustnosť medzi rôznymi typmi vzdelávania a odbornej prípravy, najmä medzi systémami OVP, vysokoškolského vzdelávania a vzdelávania dospelých, a podporovali uznávanie a validáciu predchádzajúceho vzdelávania a kvalifikácií, a to vrátane formálneho a neformálneho vzdelávania aj informálneho učenia sa;
4. podporovali využívanie strategických partnerstiev na posilnenie úlohy služieb profesijnej orientácie a poradenstva, najmä na podporu prechodu vzdelávajúcich sa osôb medzi rôznymi sústavami vzdelávania a odbornej prípravy a medzi vzdelávaním a odbornou prípravou a zamestnaním, a zároveň podporovali celoživotné vzdelávanie a kariérny rast;
5. prostredníctvom strategických partnerstiev so zamestnávateľmi a sociálnymi partnermi podporovali možnosti učenia sa prácou, kvalitnej učňovskej prípravy a iných foriem učenia sa praxou;
6. podporovali a uznávali profesijný rozvoj a mobilitu učiteľov, školiteľov a zamestnancov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom zvýšiť ich schopnosť poskytovať alebo podporovať vysokokvalitné, inkluzívne a inovačné vzdelávacie skúsenosti v rámci strategických partnerstiev so zainteresovanými stranami;
7. podporovali integráciu ekosystémov vzdelávania a odbornej prípravy do miestnych, regionálnych, cezhraničných a únijných stratégií rozvoja, podporovali synergie s inými oblasťami politiky, ako je výskum, inovácia, zelená a digitálna transformácia, podnikanie, zapojenie komunit a sociálne začlenenie,

VYZÝVA EURÓPSKU KOMISIU, aby s náležitým ohľadom na subsidiaritu a vnútroštátne okolnosti:

1. prostredníctvom činností partnerského učenia a platforiem na výmenu poznatkov a štúdií, ktoré zdôrazňujú najlepšie postupy, podporovala výmenu osvedčených postupov a skúseností pri navrhovaní, vykonávaní a hodnotení strategických partnerstiev a nadnárodnej spolupráce vo vzdelávaní a odbornej príprave;
2. poskytovala usmernenia a stanovila možnosti financovania na podporu vytvárania a realizácie strategických partnerstiev a nadnárodnej spolupráce vo vzdelávaní a odbornej príprave v rámci programov Erasmus+ a Horizont Európa, Európskeho sociálneho fondu plus, Európskeho fondu regionálneho rozvoja a iných príslušných nástrojov financovania EÚ a ďalej skúmala a vytvárala synergie medzi iniciatívami v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a inými oblasťami politiky EÚ s cieľom zefektívniť využívanie spoločných akcií EÚ;
3. naďalej podporovala členské štáty a inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy v ich úsilí o posilnenie strategických partnerstiev vo vzdelávaní a odbornej príprave prostredníctvom rôznych politických iniciatív a opatrení vrátane aliancií európskych univerzít, Európskeho združenia učňovskej prípravy a centier excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy s cieľom posilniť európsku konkurencieschopnosť, uľahčiť dvojakú transformáciu a podporiť otvorenú strategickú autonómiu prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy;
4. poskytovala podporu iniciatívam, ktorých cieľom je zabezpečiť zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu v rámci odvetví a technológií orientovaných na budúcnosť;
5. podrobne zmapovala existujúce a plánované akadémie zručností vrátane podrobných informácií o ich formáte, riadení, financovaní a cieľovej skupine, poskytla tieto informácie Rade a pravidelne ich aktualizovala;
6. v celej Európe prostredníctvom strategických partnerstiev ďalej podporovala využívanie inovačných pedagogických prístupov a nástrojov vrátane vzdelávania zameraného na vzdelávajúce sa osoby a učenia sa prácou, mikrocertifikátov a systémov kvalitnej učňovskej prípravy.

PRÍLOHA

Politické súvislosti

1. Závery Európskej rady z 27. júna 2024 (EUCO 15/24)
2. Závery Európskej rady zo 17. a 18. apríla 2024 (EUCO 12/24)
3. Odporúčanie Rady z 13. mája 2024, Európa v pohybe – príležitosti vzdelávacej mobility pre všetkých, Ú. v. EÚ C, C/2024/3364, 14.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3364/oj>
4. Uznesenie Rady o Európskom vzdelávacom priestore: Výhľad na rok 2025 a obdobie po ňom, Ú. v. EÚ C 185, 26.5.2023, s. 35
5. Závery Rady o ďalších krokoch na realizáciu automatického vzájomného uznávania vo vzdelávaní a odbornej príprave, Ú. v. EÚ C 185, 26.5.2023, s. 44
6. Odporúčanie Rady zo 16. júna 2022 týkajúce sa európskeho prístupu k mikrocertifikátom pre celoživotné vzdelávanie a zamestnateľnosť, Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 10
7. Závery Rady o európskej stratégii na posilnenie postavenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania pre budúcnosť Európy, Ú. v. EÚ C 167, 21.4.2022, s. 9
8. Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o budovaní mostov pre účinnú spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe, Ú. v. EÚ C 160, 13.4.2022, s. 1
9. Uznesenie Rady o novom európskom programe vzdelávania dospelých na roky 2021 – 2030, Ú. v. EÚ C 504, 14.12.2021, s. 9
10. Uznesenie Rady o riadiacej štruktúre strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030), Ú. v. EÚ C 497, 10.12.2021, s. 1
11. Závery Rady o iniciatíve „Európske univerzity“ – prepojenie vysokoškolského vzdelávania, výskumu, inovácií a spoločnosti: príprava podmienok pre nový rozmer európskeho vysokoškolského vzdelávania, Ú. v. EÚ C 221, 10.6.2021, s. 14
12. Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030), Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1
13. Odporúčanie Rady z 24. novembra 2020 týkajúce sa odborného vzdelávania a prípravy (OVP) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť, Ú. v. EÚ C 417, 2.12.2020, s. 1
14. Osnabrücká deklarácia o odbornom vzdelávaní a príprave ako prostriedku na oživenie a spravodlivý prechod k digitálnemu a ekologickému hospodárstvu (30. november 2020)
15. Odporúčanie Rady z 26. novembra 2018 týkajúce sa podpory automatického vzájomného uznávania kvalifikácií získaných v rámci vysokoškolského vzdelávania, vyššieho sekundárneho vzdelávania a odbornej prípravy a výsledkov študijných pobytov v zahraničí, Ú. v. EÚ C 444, 10.12.2018, s. 1
16. Odporúčanie Rady z 15. marca 2018 týkajúce sa európskeho rámca pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu, Ú. v. EÚ C 153, 2.5.2018, s. 1